

TANTÁRGY: 14 ZENEELMÉLET**ALAPSZAK MEGNEVEZÉSE: ELŐADÓMŰVÉSZET****VÉGZETTSÉGI SZINT: ALAPFOKOZAT (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BA)**

Felelős szervezeti egység: Karvezetés, Zenei Elméleti és Kórus Tanszék

TANTÁRGYFELELŐS: **Vidovszky László** egyetemi tanár

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

A tárgyat oktató: **Vidovszky László** egyetemi tanár

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

A tárgyat oktató: **Dr. Kamp Salamon** egyetemi docens

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

A tárgyat oktató: **Halász Ágnes** főiskolai docens

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

A tárgyat oktató: **Dr. Keresztes Nóra** egyetemi adjunktus

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

A tárgyat oktató: **Drs. Magay Judit** egyetemi adjunktus

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

Kreditérték: 2-3

Oktatott félévek száma: 4

Heti óraszám: 2

Értékelés módja: Gyakorlati jegy, Szigorlat

Kötelező**01. A SZAKINDÍTÁSI DOKUMENTUMOKBAN TALÁLHATÓ TANTÁRGYLEÍRÁS:*****Zeneelmélet***

A hallgató az európai műzene alkotásainak vizsgálata során a zenetörténet elmúlt évszázadainak legjellemzőbb formái, harmóniai, kontrapunktikai megoldásaival találkozik. A műelemzés célja, hogy részletező; távolabbi összefüggéseket is megértő analitikus készség alakuljon ki, bő ismeretanyag halmozódjon fel az egyes zenetörténeti korszakok valamint stílusok gyakorlatával kapcsolatban - ezzel mintegy kritikai alapot nyújtson az előadói praxisához. Ezen elsődlegesnek tartott célok mellett a harmóniavizsgálat, valamint harmonizációs gyakorlatok kapcsán készségfejlesztés, elsősorban a vertikális hallás készségének fejlesztése is a célkitűzések közé tartozik.

Irodalom

- K. Jeppensen: Ellenponttan
- A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai
- Gárdonyi Z.: Bach fúgaszerkesztő művészete
- Ligeti Gy., Keszler L., Frank O.: Zeneelmélet tankönyvei
- Szelényi I.: A romantikus zene harmóniavilága
- Pongrácz Z.: Mai zene - mai hangjegyzírás

02. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJA ÉS SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEI, VALAMINT A MEGSZERZENDŐ KOMPETENCIÁK FELSOROLÁSA.	
<p>A zeneelmélet tanulása során valamennyi hallgatónak el kell sajátítania a harmonikus-funkciós gondolkodás elméleti alapjait, terminusait, mindezt a napi gyakorlatban történő alkalmazás szintjén.</p>	
03. FELTÉTELEZETT TUDÁSANYAG, ELŐKÉPZETTSÉGI SZINT:	
<p>Középszintű zeneelméleti és formatani ismeretek.</p>	
04. A TANTÁRGY TARTALMA ÉS SZEMESZTERENKÉNTI BONTÁSA ILL. A SZEMESZTERENKÉNT 15 HETES ANNOTÁCIÓ	
<p>1. szemeszter:</p>	
<p>1.óra: Felmérő dolgozat; A dolgozat témái: zenei alapfogalmak, előadói kifejezések, formatani ismeretek; Zenei alapfogalmak: metrum, tempo, dinamika, hangterjedelem, hangfajták, Előadói kifejezések; Formatani ismeretek: periódus, mondat, félperiódus, zárlat, félzárlat,</p>	<p>lejegyzési alapismeretek</p>
<p>2. óra: Formai alapfogalmak; A zenei forma szerepe; az idő zenei tagolása; Időtagolódás (periodicitás) a természetben és az emberi életben, az időérzékelés fiziológiai adottságai; az érzékelés (befogadás) és az idő viszonya; a kontraszt mint a forma megjelenésének elemi szintje; A zenei szerkezet szerepe; az ismétlés, időegységek, az ütem és a metrum, relációk; A zenei forma alkotóelemei; a hangmagasság; az időtartam; egyéb (másodlagos) formaalkotó zenei jelenségek; hangerő; hangszín; Formaalkotó zenei események: feszültség és oldás; A hangmagasság formaalkotó szerepe; "magas" és "mély" hangok fogalma; feszültség és oldás a hangmagasságok viszonylatában; lépések és ugrások formaalkotó szerepe; lépések: részletező mozgások, kevésbé önálló kifejezés és tagolás ugrások: kiemelkedő pillanatok, koncentráltabb figyelem; Az időtartam formaalkotó szerepe; "rövid" és "hosszú" ; a rövid és hosszú zenei megjelenése. Zene és szöveg viszonya; rövid és hosszú a nyelvben, az időmérték a nyugateurópai költészetben, időmérték a magyar nyelvben; időarányok (2:1, etc.) ; a metrum a metrum a nyugateurópai zenében, a klasszikus és mai kor metrikus jelenségei; a középkor metrikus hagyományai, modális és menzurális ritmika</p>	<p>hármás- és négyeshangzatok</p>
<p>3. óra: A harmónia; Az együtthangzás formai szerepe, diszszonancia és konszonzancia fogalma, diszszonancia és konszonzancia típusai, a diszszonancia-konzonancia fogalom történeti alakulása, a hármás- és négyeshangzat, akkordok oldása, funkciópárok, harmonikus nyitás és zárás; Akkordok kapcsolatai, a közös hangok szerepe, alaphangok kapcsolatai, a "fokszámok"; A funkciók, a funkciós rend, a tonika, a domináns, a</p>	<p>akkordok meghatározása</p>

szubdomináns	
4. óra: A formai egység. A frázis, a frázis meghatározása, a frázis melodikus-ritmikus szerkezete, frázisok és a funkciós rend. A kétütemes szerkezet, súlyos és súlytalan ütemek, kétütemek ritmikai és funkcionális kapcsolatai. A motívum, motívumok felépítése, motívum-típusok, motívumok összekapcsolása	funkciók meghatározása
5. óra: 1. zárthelyi dolgozat: az alábbi szakkifejezések ismerete: a battuta, a capella, a due, a due (a tre) battute, a mezza voce, a piacere, a tempo, accelerando, acciaccatura, accompagnato, ad libitum, adagio, agitato, al fine, al segno, alla breve, alla marcia, allargando, allegretto, allegro, all'ongarese, altra volta, ancora, ancora più, andante, andantino, animato, appassionato, appoggiatura, arco, arioso, arpeggio, assai, attacca, basso continuo, brillante, brio, calando, cantabile, chiuso, cluster, col legno, colla parte, come, come prima, comodo, con brio, con dolore, con forza, con fuoco, con moto, con sentimento, con slancio, con sordino, con spirito, coperto, crescendo, da capo, dal segno, decrescendo, détaché, diminuendo, divisi, dolce, durata, espressivo, estinto, facile, fermata, feroce, fin'al segno, flageolet, flatterzunge, flautando, forte, forzando, frullato, furioso, giocoso, giusto, glissando, grave, grazioso, il resto tacet, lacrimoso, lamento, largo, legato, leggiero, lento, lieto, lirico, l'istesso tempo, loco, loured, lugubre, ma non troppo, maestoso, malinconico, mano destra (m.d.), mano sinistra (m.s.), marcato, martellato, meno, messa di voce, mesto, meta, mezzo, misurato, moderato, molto, mordent, morbido, morendo, mosso, muta, obbligato, opus, ottava alta, ottava bassa, parlando, patetico, perdendosi, pesante, piacevole, piangendo, piano, pieno, più, pizzicato, pochissimo, poco, poi, ponticello, portamento, portato, possibile, precipitando, presto, prima volta, principale, punta d'arco, quasi, quieto, rallentando, religioso, replica, ricochet, rinforzando, risoluto, ritardando, ritenuto, ritornando, rubato, saltando, scherzando, secco, seconda volta, segno, semplice, sempre, senza, serio, sforzato, simile, sopra, sospirando, sostenuto, sotto, sotto voce, staccato, strepitoso, subito, sul ponticello, sul tasto, tacet, tanto, tasto solo, tempestoso, tempo giusto, tempo primo, teneramente, tenuto, tranquillo, tremolo, troppo, tutta la forza, tutte le corde, tutti, una corda, una volta, unisono, velato, veloce, vibrato, vide (vi – de), vivace, vivo, volante, volteggiando, volti subito	autentikus és plagális lépések akkordkapcsolatok elemzése
6. óra: Periodikus szerkezetek és típusok. A periódus, a félperiódus, a periódus szerkezete, a szabályos 8 ütemes periódus	négyszólamú szerkesztés, szólamvezetés I. szűk és tág szerkesztés
7. óra: A szabályos periódus egyes ütemeinek formai értelmezése	akkordok feloldása autentikus lépésoldás megkeresése
8. óra: Periódusok bővítése, "belső" bővítés,	négyszólamú szerkesztés,

	szólamvezetés II. hibák javítása, 7akkordok oldása
9. óra: Periódusok bővítése, "külső" bővítés; elízió	négyszólamú szerkesztés, szólamvezetés III. hiányzó A vagy T szólam kitöltése
10. óra: Periódusok bővítése, elíziós szerkezetek	négyszólamú szerkesztés, szólamvezetés IV. hiányzó A és T szólam kitöltése
11. óra: Periódusok elemzése	négyszólamú szerkesztés, szólamvezetés V. hiányzó B szólam kitöltése
12. óra: Periódusok elemzése	
13. óra: A műforma; A perióduson túl. A középrész. Páros és páratlan formai szerkezetek. A mű formai egysége	
14. óra: A funkciós zene formavilága; szimmetrikus szerkezetek; a szimmetria kényszer, ~ a természetben, ~ sértés; szimmetria és idő, a zenei szimmetrikus szerkezetek aszimmetriái, az aranymetszés, pozitív és negatív metszet	
15. óra: 2. zárthelyi dolgozat; Periódusok elemzése, periódusok kiegészítése	Kiértékelés, javítás
2. szemeszter:	
1. óra: Variációk és típusaik. A karaktervariációk	kromatikus esetek, jelöléseik
2. óra: Variációs formák.	kromatikus eseteket tartalmazó continuo meghatározása
3. óra: Kéttagú formák.; A középrész, szerepe a kéttagú szerkezetben.	a klasszikus stílus alterált akkordjai I: a mellékdominánsok
4. óra: Moduláció és/vagy hangnemi kitérés Hangnemi visszatérés és tematikus visszatérés.	mellékdominánsok kezelése és oldása
5. óra: Háromtagú formák.; A háromtagú forma	jellemző mellékdominánsok és előfordulásaik
6. óra: Háromtagú formák.; Többszörös háromtagú formák	elemzés: mellékdominánsok és stíluskorszakok
7. óra: 1. zárthelyi dolgozat; könnyű háromtagú formák hallás utáni felismerése és (zárlati) elemzése	minore-maggiore kapcsolatok kromatikus megjelenítése, moll- és dúrszubdomináns, dūr-moll váltakozások, pikárdiai terc és egyéb jelenségek
8. óra: Rondó formák, rondó típusok	kromatikus szólamvezetés I. a bővített hármashangzat
9. óra: A szonáta-elv	kromatikus szólamvezetés II.: a szűkített négyeshangzat
10. óra: Szonátaelvű építkezés: nagy háromtagúságok	kromatikus szólamvezetés III.: bő 6 akkordok
11. óra: A szonatina	kromatikus szólamvezetés IV. egyéb

	alterációk
12. óra: Szonátaforma	
13. óra: Szonáták elemzése I.	
14. óra: Szonáták elemzése II.	
15. óra: 2. zárthelyi dolgozat; szonátaforma elemzése	Kiértékelés, javítás
3. szemeszter:	
1. óra: Az imitáció formaalkotó szerepe	figurációk harmóniai jelentése I.: basszusfigurációk
2. óra: Az imitáció fajtái: a kánon	figurációk harmóniai jelentése II.: figurált menetek, átmenő- és váltóhangok
3. óra: Kánonszerkesztés, kánonikus technikák	figurációk harmóniai jelentése III.: skálamenetek harmóniai értelmezése
4. óra: Kánontípusok	periodizáló dallammenetek harmóniai értelmezése
5. óra: 1. zárthelyi dolgozat; kánonok megfejtése	periodizáló dallammenetek harmóniai értelmezése
6. óra: A fúga előzményei	periodizáló dallammenetekhez basszusszólam szerkesztése
7. óra: A fúga szerkezete: az expozíció I. (témák, témátípusok)	periodizáló dallammenetekhez basszusszólam szerkesztése
8. óra: A fúga szerkezete: az expozíció II. (a tonális és a reális válasz)	kétszólamú menetek harmóniai értelmezése
9. óra: A fúga szerkezete: az expozíció III. (a kontraszobjektum)	koráldallam középszólamainak szerkesztése I.
10. óra: A fúga szerkezete: a kidolgozás	koráldallam középszólamainak szerkesztése II.
11. óra: A fúga szerkezete: stretto és pedál	S szólam harmonizálása
12. óra: A két- és többtémás fúga	S szólam harmonizálása
13. óra: Különleges fúgatípusok	
14. óra: A vokális fúga	
15. óra: 2. zárthelyi dolgozat; fúgatémák válaszainak szerkesztése, szűkmenetek, témafordítások	
4. szemeszter:	
1. óra: A szabad formákról általában. Szabad formák és improvizáció	diatonikus moduláció I.: közlekedés a parallel hangnemek között
2. óra: A barokk szabad formái. Preludium, toccata stb.	diatonikus moduláció II.: moduláció a D hangnembe
3. óra: Barokk szabad formák elemzése	diatonikus moduláció III.: visszamodulás a D hangnemből
4. óra: A recitativo, szerepe, formai helye és feladatai.	a szomszédos hangnemek
5. óra: A barokk recitativo.	modulációk szomszédos hangnemek között I.
6. óra: Recitativok elemzése I.	modulációk szomszédos hangnemek között II.
7. óra: Recitativok elemzése II.	±2 kvint távolságú modulációk

8. óra: 1. zárthelyi dolgozat; recitativok vázlatos kidolgozása írásban	a tercrokon hangnemek
9. óra: A klasszikus stílus recitativoja	tercrokon moduláció I.k
10. óra: Zárlati helyek és zárlati fordulatok a klasszikus recitativóban	tercrokon modulációk II.
11. óra: Általánosan használt fordulatok, rutinok	tercrokon modulációk elemzése
12. óra: A dallam és a harmónia összefüggései	egyéb hangnemi kapcsolatok
13. óra: Recitativok elemzése I.	enharmonikus modulációk
14. óra: Recitativok elemzése II.	A modulációk összefoglalása.
15. óra: 2. zárthelyi dolgozat; klasszikus recitativo dallamok harmóniai értelmezése és kidolgozása	Kiértékelés, javítás
05. ÓRARENDI-OTTHONI TERHELÉS ARÁNYA:	
1:1	
06. SZEMESZTER ALATTI ELLENŐRZÉS MÓDJA:	
Jelenléti ív	Gyakorlati munka, óraközi dolgozatok
07. VIZSGAKÖVETELMÉNYEK, ILLETVE SZIGORLATI TÉTELSOROK, VAGY ZÁRÓVIZSGA KÖVETELMÉNYEK:	
Félévenként 2 zárthelyi dolgozat	Óraközi dolgozatok kiértékelése (min. 9 alkalom, a 6 legeredményesebb dolgozat átlagának min. 50%-os szintje
08. A KÖTELEZŐ, ILLETVE AJÁNLOTT JEGYZETEK /IRODALOM JEGYZÉKE:	
Arnold Schoenberg: A zeneszerzés alapjai, Budapest : Zeneműkiadó Vállalat, 1971 Böhm László: Zenei műszótár, Bp. : EMB, 1990 Ulrich Michels: SH Atlasz - Zene; Springer-Verlag, 1994 Stefan Kostka, Dorothy Payne: Tonal Harmony, McGraw Hill, 1989	
09. A TANTÁRGY TÁRGYI SZÜKSÉGLETEI ÉS ELLÁTOTTSÁGA:	
Előadóterem, multimedialis technika (sztereo hangtechnika, projektor, vetítővászon), oktatási segédanyagok.	
10. TANTÁRGYI VONATKOZÁSÚ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK, KUTATÁSOK KÖVETÉSÉNEK MÓDSZERE:	
Internetes keresés, a tantárgyhoz kapcsolódó új publikációk, adatbázisok figyelése, alkalmazása. Kapcsolattartás társintézményekkel.	
11. A TÁRGY MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI MÓDSZEREI, FEJLESZTÉSI POLITIKÁJA:	
Az elméleti ismeretek begyakorlásának és alkalmazásának a segítése, klasszikus beszámoltatási módszerek mellett interaktív, on-line gyakorlatok alkalmazásával.	

Multimediális eszközök bevonása.

12. KIMENETI KÖVETELMÉNYEK

Az adott szak Master típusú továbbképzéséhez szükséges elméleti gyakorlatosság és ismeret